

ЖИВІТЬСЯ ІНДИВІДУАЛЬНО САМОСТІЙНО

Часопис Союзу Українських Провінціальних Організацій (СУПО) в ЧСР

Виходить кожного місяця. — Переводити річно в Ч. С. Р., Югославії, Австрії і Польщі 12—Кч. — в інших державах 20—Кч. — окреме число 1—Кч. Адреса Редації та Адмін.: „Українськй Самостійник“ Růdodol I, čp. 222, в Librecc. Рахунок поштової відправки в Празі ч. 68.210. „Ukr. Sam“

Великі роковини.

Дня 22. січня ц. р. минуло 17 літ від найбільшої історичної події в довгій передісторії нашого народу, від дня проголошення алуки двох частин одного народу в одну соборну державу.

Згадуючи про цю велику й світлу подію не будемо тут говорити про її вагу. Ми її відчуваємо й розуміємо її дуже добре, а доказ цього ми дали вже тоді, коли в крижаних і рунах боронили цю соборну державу. Документ 22. січня примітаний пробою Української Армії.

Ми хочемо вказати тут лише на те, що хоч нині не маємо тієї соборної держави, то сама ідея соборності не втрапила для нас нічого з свого первісного значіння. Для нас ще й нині державна самостійність покращається в державно-соборності. Ми ще й нині будемо на ній всі свої дальші плани й спираємо на ній всі свої найкращі надії. Вона є ще й далі для нас вихідною точкою всіх наших виняткових аматань. Ми й нині далі свято віримо, що гекатомби жертв, злочинів на вистарі цієї соборності не пропали на марно. Вони ж не лише що дали свідчення нашій національній гідності і нашій політичній арідности, але вони дали і нам самим і нашам прийдешнім поколінням великий духовий корм та створили сильні підвалини для нової національної традиції й нового національного виховання. Провіда ідея цього нового виховання для нас все і зрозуміла: вожаний зміний культурний народ мусить амататися до об'єднання всіх своїх земель в одну національну державу. Ми ні на хвилину не сміємо й думати про те, що ідея самої соборності триваліше в останній нашій нещадній боротьбі з нашими відвратними ворогами, а сам фант, що маємо на собі таку величаву, найбільшу в новій добі сторіну нашої історії, дня 22. січня 1919 р. — мусить при винятковій нашій сумній участності розбухувати в нас бадьорість та кріпити зру в невігрюші силі нашого народу.

У В А Г А!

Повідомились делегати, що Від Радя СУПО відбудуватиметься в Празі I, На Перштині ч. II (Обборони дїя), реставрація.

К р у т и.

Недовго тішався український народ своєю власною, самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою.

Державна самостійність українського народу нанепокоїла москалі. Московський більшовицький анітний цар, але анітний царям серед прогнаного царською гниліною московського народу. Московський більшовицький загострив у гнилому московському суспільстві Славиним якої наживи від насилування й ограбування українського народу. З одної сторони метушиться по Україні московський алочин та викорює мільйони українських жінок і дітей голодом, а з другої — наростає молода незалежна українська сила, що затвердить волю українського народу в Соборній Самостійній Українській Державі.

Українська молодь верши зрозуміла, що на Україні є український головнокомандуючий, але нема української армії... Ритувати Україну з того безглузда провинила свою волю українська молодь, котра вже була чинною в українській державній будівництві — формуючи Студентський Курін!...

В Бахмачі об'єдналися всі московські більшовицькі сили, щоб повести наступ на Київ. Живіть українських гайдамаків під навалою відьманадітської сили московської салдатні мусіла уступити в Бахмача.

Дня 17. січня 1918 р. відважав Студентський Курін, який має за завдання нагородити в Бахмачі москалям дорогу на Київ, котрі тоді в тім напрямі ламали межі Української Держави.

Українська команда в Києві не знала, що Бахмач зайнятий вже ворогами.

В Крутах стрільці довідалися від уступавих гайдамаків, що Бахмач анітний москалями, котрі вже сунуть на Крути. Від української противомосковської відсічі в Крутах залежало: або викинути москалів з Бахмача й утвердити межі Української Держави, або москалі посунуть через Крути на Київ...

Дня 29. січня. Ворожа навала почалася біля 9 години. Запананням прибрано 600 українських стрільців, що мали по

40 набоїв, було відбито більше як чотиритисячну московську навалу...

„Падали густі, чорні лави матросів, а за ними йшли нові, падали і знову йшли, і чорні і сірі лави. Наші держалися кріпко!“

Вечеріло. Останки українських стрільців відходили з поля битви, котре відкрили своїми тілами і ворожими трупами 200—300 українських героїв-білих. 35 українських студентів і учнів москалі забрали в полон, де й акатували їх всіх. Найбільші страти мала студентська сотня. Упав Київ...

Коли українські війська висунули москалів з Києва, рішення відкопати тіла українських героїв і в полі слави під Крутами перевести їх на вічній відпочинок у Київ.

Дня 19. березня 1918 р. приїхав до Києва поїзд з тілами українських героїв під Крут. Родичі, друзі, знайомі прийшли розпитувати про своїх дорогих героїв, що віддали своє життя за непорушність меж Української Держави. Та планати було тяжко. Всі тіла вже мертвих українських героїв були москалями анітським аекворені... Всі були однакові. Всі українські герої.

Похід рушив. Попереду йшли учні різних шкіл, — дітчата несли вініи й віти. За трунами українських героїв йшли їх найближчі, котрі супроводжували на місце вічного спу своїх синів, братів, судачених. Лиш за кількома трунами йшли тільки друзі й шкільного лавки та товариші зброї... Це були українські герої-білихисти в Галичині.

Похоронено всіх з братської волею над крушкою, анітні розгортаніся анітні на полі Чернігівщини. Щоб і по смерті могли дивитися на місце свого героїського чину, на Крути.

Здержіть Ваші слани, ні котяться! Ці козали поклали свої голови в обороні своєї Батьківщини і Батьківщини абереже про них вічну пам'ять на цих вічній!“

(З промови голови України, Центральної Радя проф. М. Грушевського на похороні 19. III. 1918).

Чехословацько-польське напруження й ми.

Вже від довшого часу, бо вже від заключення німецько-польського договору, тягнеться сильне чехословацько-польське напруження. Воно нині вже таке голосне і через те таке загально відоме всіми своїми дотеперішніми виявами, що адекватно не потрібно тут над ним даліше розводитися. Ясні для нас теж і його суттєві причини, що криються не в чому іншому як тільки в цілій системі теперішньої захардонної політики Польщі, яка в своїх основних ліній так дуже розходиться з основними лініями загардонної політики Чехословаччини і цілої Малої Антанти.

Ми, українська військова і політична еміграція, як чужинці, як ті, що в часах такою національного політичного лихоліття нашої Батьківщини набули гостинний захист на території Чехословаччини, добре розуміємо, що нам не слід ніяк вступати в це напруження і цим вмішуватися в державно-життєві інтереси чехословацької держави; ми добре розуміємо, що наша роль в цьому випадку може вводитися лише до ролі обсерватора, який інтересується цілою цєю проблемою постільки, постільки вона торкається теж і українського питання, як такого, а тому то ми досі не забирали слова в цій справі. Не буди ми цього робили й цим разом, як би не те, що наслідки цього напруження впали тяжким ударом і на нас самих, на нашу еміграцію в ЧСР.

Чехословацько-польське напруження дійшло до такої стадії, що польські уряди почали виселявати в Польщі чехословацьких громадян. Само собою, що таке поступовання Польщі мусіло викликати відповідний реванж і з боку Чехословаччини. Тутешні уряди почали теж виселяти польських громадян. Але сталося щось для нас незрозумілого, чого ніхто з нас не міг сподіватися: почали виселяти в Чехословаччині і наших емігрантів, уродженців Галичини. До нас дійшла з Підкарпатської Русі сумна й просто тривожна вістка, що відтам виселяють до Польщі біля 800 українських емігрантів.

І так ось перед нами став в цілій своїй жахливій глибині питання: що сталося і чому так сталося?

Наразі мусимо потішатися своїм глибоким переконаванням, що сталося якесь трагічне непорозуміння, якого суть лежить адекватно в тому, що чехословацькі керівні урядові чинники при своїм рішенні не взяли під увагу того, що — ті, яких виселяють — це частина нашої військової й політичної еміграції, яка прийшла до Чехословаччини й набула тут право азилу, після програної вдоволюючої війни і то війни жвава з тою Польщею, до якої тепер напад видаляється.

Забірючи нині голос до цього трагічного непорозуміння, ми в імя захисту цих наших нещасних братів, дозволимо собі звернути увагу на деякі факти тісно зв'язані з їх виселюванням. І так ми адекватно з чистим сумлінням можемо ствердити, що ці наші люди за цілий час свого перебування в ЧСР вели себе не лише в повній лояльності, але навіть вже так жили в тутешній відносині, що для них Чехословаччина стала другою батьківщиною. Багато з них поженялося з чехословацькими громадянами, завели свої діти, ровели тут свої го-

сподарства і тямні чини, хоч формально чужинці, ціле своє майбутнє життя — буття зв'язали з Чехословаччиною. Крім цього ми дозволимо собі пригадати, ще й те, що деякі з них в тяжких часах на початку існування молодого чехословацької держави в оружжям в руках помагали її боронити. Маємо на увазі цих наших людей, які в часі нападу мадярських большевизмських військ на Підкарпатську Русь і Словаччину боролися з ними військами. Там навіть потекла кров цих наших людей і там вони навіть залишили вбитих своїх товаришів, таких же емігрантів, як вони.

Складася жаклива трагедія і то тям страшенна, що сталося це якось так несподівано, і для цих наших братів скотальців не заслужено, що не лиш вони, але й ми всі тям прямо заскочені. Що положення цих наших людей дійсно трагічне, вказують на те вже ті перші відомості, які приходять до нас з Польщі про долю тих, яких вже досі виселяно. Їх там або зовсім не приймають як тих, що вже тимчасом втратили польське громадянство і відсилають назад до чехословацьких границь, або замкнюють до тюрми як політичних проступників. Дійсно приходить нам з болем серця повторити слова української галицької преси, що для цих наших бідоласних людей „не лишається нічого іншого як голодова смерть адовж чехословацько-польських границьних стовпів“.

Ось чому ми примушені нині забрати голос в цій справі. Робимо це з тією глибокою вірою, що керівні чехословацькі урядові чинники перевірять ці свої вярдження про виселення наших людей і усунуть це трагічне непорозуміння. Ми всі ні на хвилинку не переставома вірити в ті високо почування гуманності й справедливості, з якими ці чинники і цілий чехословацький наряд на протязі довгих 17 років ставили до української проблеми взагалі, а еміграції з окрема. А всіх наших братів емігрантів просимо задержати споній і вірити разом з нами, що це нещастя, яке впало на нашу еміграцію в короткому часі буде ліквідовано.

Примітка Редакції. В цій справі була на дех в Празі окрема делегація, а Підкарпаття, щоб інтервенювати в міністерстві загардонних і внутрішніх справ. Крім цього, як довідуємося, наші правлі громадські й культурні організації внесли теж в цій справі відповідне меморандум до всіх рішальних урядових чинників. При цім показалося, як тямно нам захищати свої інтереси при відсутності відповідної організованості й відповідних фондів. Це ще раз переконує нас, що до створення однієї сильної центральної організації вже найвищий час!

Кругом нас і в нас.

Міжнародна ситуація за останній місяць, беручи її в цілому, нічим не змінилася. Вона й далі є дуже невпевною, а то й напруженою. Її ядром виявляється все ще італійсько-абіссинський конфлікт... Після провалу французько-англійських провоацій на ажиренні, італійсько-абіссинська війна ведеться спокійно далі й став ширша то більше натяженою. Таке протягання цієї війни впливає дуже некорисно й небезпечно на загально-європейську політичну ситуацію. Воно не лише відтя-

гає європейські дипломатичні сили від спроб рівняння пекучих європейських спав, але кинє також в собі й далі небезпечку європейського конфлікту. Крім цього воно кринє велику небезпечку і для самої Італії. Цирогра Італії в Лосинні могла б мати для Італії непередбачені наслідки. Це був би початок упадку дуче і його режиму, а далі це було б сильним ослабленням Італії як важкого політичного чинника при здержанні т. зв. європейської рівноваги. Не дивно тому, що рішальні європейські держави, головно ж Англія й Франція, стараються конечно найти якийсь спосіб, яким би можна швидко закінчити війну. Не адалося цього досягти „по доброму“, то мусить піти „по алову“, то є, треба Італію до цього „примусити“: треба поширати т. зв. санкції й завести т. зв. ембарго на нафту. Муссоліні загрозив, що Італія буде це вважати причиною до війни, а ця його погроза мала свої далеко йдучі політичні наслідки: вона довела до військової угоди між Англією й Францією.

В половині січня Англія й Франція аключили т. зв. військову конвенцію на випадок, коли б Італія напала на флоту одної з цих держав. Англія забезпечила собі воєнну поміч середземно-морських держав і таким чиним протготовилася на кожний випадок. Це ще одначе не значить, що мусить прийти до війни між Англією й Італією, але цей факт рішуче вказує на невпевність і напруженість міжнародної ситуації в Європі в зв'язку з італійсько-абіссинською війною.

Німецьчина. Само собою, що аключення такого договору мусіло відбитися сильним відгомном передусім в самій Італії, а далі й в Німеччині. Італія вярдов в напрямі придання собі прихильників і починає залізатися до Німеччини, Німеччина знову дається на цей договір як на скріплення протинімецького блоку й тому починає щораз голосніше говорити про обсадження своїми військами демілітаризованого надренського пасма адовж французьких кордонів. Такий крок Німеччини був би знову дальшим явним порушенням постанов версальського миру, був би новою й то неабі знову ковалікацією нині й так невпевної загально-європейської політичної ситуації.

Австрія й Середуца Європа. Дехо ясним моментом в невпевній політичній ситуації Європи треба вважати наближення Австрії до Чехословаччини, а тим і до Малої Антанти. Недання візита австрійського канцлера Дра Шумшінга в Празі — це надія на тісншу співпрацю не лише господарську, але й політичну Австрії з Малою Антатою. Це однієї надійних засобів впорядкування політичних питав Середуці Європи по лівій плану Дра Годжі, щоб таке впорядкування спаралося на тісній співпраці не лише Австрії й Малої Антанти, але теж Польщі й Угорщини, а навіть Німеччини. Але Німеччина в таку співпрацю — адекватно — не вярить тимбільше, що вона ще — хідється — не зреалізувала в т. зв. ампіусу. А це анову вносить невпевність і на цьому відтинку загально-європейської ситуації. На такий аналос не погодиться ні одна європейська держава. Нині вже ясно, що самостійність Австрії це загально-європейське питання, це питання європейської рівноваги.

Польща ще й далі відіграє в теперішній політичній ситуації дуже неясну

ролю, спираючись на свій договір з Німеччиною. Далі теж існує відоме чехословацько-польське напруження, яке доторкувалося останнім часом і нас емігрантів, про що пишемо на іншому місці нашого часопису.

Чехословацька й далі держить крило тієї позиції в міжнародному житті, на яку станула завдяки довголітній розумній закордонній політиці теперішнього президента держави п. Дра Е. Бенеша.

З відносно внутрішнього політичного життя ЧСР найцікавішою для нас буде підготовка для виведення автономії Підкарпатської Русі. Нам з окрема цікаво, як остаточне введення автономії вирішить питання української народності й мови. Дотеперішня позиція державно творчих політичних партій супроти українського питання на Підкарпатській Русі не дає нам ще ясного образу в вирішенні цього питання, хоч треба думати, що — дотеперішній досвід повинен вже був переконати ці партії про те, що — українці на Підкарпатській Русі це певний державотворчий елемент в протиставленні до русофільського і мадярського напрямку та що всяке підпорядкування українців в протидержавних настроях як до ірреденти включно, це лише безосновні засоби ворогів в поборюванні українства.

Совіти. Хоча С. Р. С. Р. увійшов в концерт європейської політики і відіграє в ньому навіть деюльі в значну роль, то все таки це не причиною до виснаження міжнародної європейської ситуації так, як цього сподівалися. Дехто навіть думає, що навпаки: це викликало — жовани — загострення протисовітського наставлення Німеччини й Польщі і ще більше споклінувало т. зв. східноєвропейське питання. Крім цього Совітам гронить постійна небезпека на Далюму Сході з боку Японії. В зв'язку з останніми подіями на Далюму Сході і в зв'язку з тою небезпечністю, яку з собою несе італійсько-абіссинський конфлікт, багато говорилось про японсько-німецький військовий договір, звернений розуміється лише проти СССР.

На українських землях у внутрішньому житті Радянської України панує й далі протиукраїнський постанісський режим, а це мало свій вирішувальний вплив і на українську політику від Польщі. Це було одним із мотивів, який плону наших братів у Польщі до угоди з поляками. (Про цю угоду ми наведемо в наступному числі У. С. точніше). Як будуть висліді цієї угоди, ми ще годі сказати. Поки що вона скріпила лише становище Польщі на міжнародному форумі, але самим українцям не дала ще властиво нічого. Доводом цього, що угода нічого не дала виліються голоси навіть самого „Діла“ провідного орґану УНДО, а отже, партії, яка цю угоду заключила. Деяким доказом на це є й несподівано гострий прикус у відомим варшавським процесі з 12 українськими революціонерами за збіство міністра Пиряцького.

В Румунії українське життя й далі притоптане румунським урядом чоботом.

На еміґрації в нашому внутрішньому житті не прийшло до останній час до інших суттєвих змін. Тут і далі панує розбиття, розпорошеність і замішання. За те з'являється на нашу еміґрацію тинкий удар з боку чехословацького уряду. З Підкарпаття виселюють масово українських еміґрантів з Галичини, бу-

ших волях У. Г. А. Таке виселення гронить аж 800 особам! Має це бути відповідь на виводження з Польщі чехословацьких громадян. Сталося, як ми думаємо, для нас дуже болюче й тяжке непорозуміння. Але риночасно ми думаємо, що є це до денної міри й наша власна вина. Ми ще й досі не маємо на еміґрації в ЧСР ніякої однієї центральної організації, яка б в таких випадках була компетентна наступати інтереси цілої еміґрації й захищати її та в подібних до теперішнього випадку говорити її іменем з компетентними чинниками й урядами взагалі. Найважче вже пора зробити цьому кінець, перенести в діло постанову младаболеславського з'їзду відносно об'єднання не звертаючи жодної уваги на голоси різних ірриціоналістів, фантастів, а тим більше авантюристів. Пора важна і не час гратися, щоб не було запізно!

Нарешті...

Сказне мабуть конний з наших членів, читачів, прихильників, симпатизів і взагалі чесних та ідейних українців, коли в цьому числі „У. С.“ прочитав, що дня 16. лютого ц. р. має відбутися в Празі З'їзд представників українських організацій, що його скликав СУПО з метою утворення ширшого об'єднання української еміґрації в ЧСР.

День 16. лютого мусить бути переломним днем в історії нашого 17-літнього перебування поза рідними землями. В той день ні всіх акутні земля чехословацького народу, з'їдуться до серця славянства, й осередку укр. культурного життя золотий Праги інші брати, щоб тут разом з нами маніфестувати свою державну аріальність й порвати раз на завжди з дотеперішнім гуртківництвом, яке досі аж до кости нищило наш національний орґанізм.

Цей З'їзд має бути неюю символом нашого парламенту й протестом нашого гноблення. На ньому мусимо вирішити дальші плани своєї національної праці й надати їй конкретні форми, яких мусить придеривуватися ті, що їм ми звирімо провід і судьбу нашої організації.

Дотеперішня наша праця на еміґрації, від якої ніколи відходили дуже важкої питання — була доривочна, випадкова й несистематична. А як така — вона не давала й не могла дати тих наслідків, яких би можна ждати при тих умовах, на яких б ми свої сили координували й підпорядкували одному осередку.

Всі ми разом і конний в сереза добре відчуваємо, що так дальше бути не може, а тому мусимо ці недомагання усунути. Знаємо теж й свідомі того, що доля наша лежить в наших руках. Події послідніх днів, про які пишемо на іншому місці, ще раз неабияк вказують, що коли ми про себе самі не подбаємо, то загинемо й то не полинивши по собі ніякого сліду для арійдещніх поколінь. А на еміґрацію йшли ми не на те, щоб тут законатися, а тому, щоб тут кувати Україні долю, а собі щастя.

Наріжати на несприятливі умовини праці не приходиться, бо завдання добровільності чехословацького демократичного уряду — маємо тут багато можливостей до праці: треба лиш хотіти. А працювати ми мусимо не лиш за себе, але й за тих наших братів, що завдяки політичній пресі окупантів, не можуть своєю волею виявляти своєї волі й виконувати

своїх національних обов'язків так, як цього вимагають виниші політичні, господарські й культурні інтереси комої нації.

Наша організація вже в перших початках своєї існування покляла собі в основу крім згаданого також й працю в напрямі консолідації наших національних сил. І за той, хоч правда короткочас зуміли ми товариші поширити наші ряди до той міри, що цей роки виставляє нас амінити назву нашої організації й поширити та поглибити її авдання. Хочемо цим дороуватися з іншими нашими братами, дати їм можливість виступити в наші ряди й разом з нами співпрацювати, бо свідомі того, що до спільного діла, треба спільних рук. І чого не можна доконати меншому гуртові, того легко досягне більши громада.

Колі вже мині глянемо оком на арійдещній шлях, та пригадаємо собі всі ті труднощі, що нам кидалися під ноги нашими ж таки братами, то мусимо з гордістю сказати: ростемо і йдемо вперед!

Не робимо собі тех ніяких ілюзій на майбутнє, бо свідомі тих тинких і відповідальних авдання, що ми їх на себе беремо, але це товариші не сміє нас відстрашувати від дальшої праці. Мусимо і дальше аперто поборювати всі труднощі й з холодною розумом, залюною любов'ю та авантюризмом іти вперед. Життя належить лише сильним, то є тим, що його здобувають собі силою, бо життя це бій, в якому перемагають сильніші. Перемага мусить бути на нашому боці, бо йдемо правильним шляхом, а якого не свідомо вступати аві кроку назад.

А тим, що не йдуть з нами, хоч ми їх не раз вже до співриці заклинали кажемо: не хочемо їхніх сварок, несправности, й роздорія. Нам треба терпеливості й порозуміння. Іди, за яку ми боремося — мусить дати нам всім, що не йдете з нами силу оповодити в собі слабкість безвідданного антагонізму та несправности. Не сміємо себе ослаблявати, а скріплювати, бо ни ослаблення наші вороги ждуть і з якого тішатися. А щом ми не в нашому, аві не у нашому інтересі.

Ми певні в тому, що коли зумієте віднести до той висоти, на якій стоїмо ми, то тоді підпорядкується більшість й йдете з нами до виткнутої мети. Памятайте, що одна організація, чи партія не зможе осягнути ніколи того, що є можливим до осягнення спільними силами всього народу.

Хочемо теж сказати відьма слів тим, що зневірившись у власні сили, впади на душі й від націальної праці відійшли. Памятайте товариші, що так, як наша державна самостійність не була за один день знищена, так і за один день не можна її збудувати. Для цього треба довгої, завнятої, щоденної, ніколи навіть тинкої й неперервної, але й систематичної праці, без перерви. А коли руни наші стомаються, то напочинно, але відпочавши іди далі вперед, ніколи назад, бо хто іде назад, те є ознака його слабости. З розпочаті будови не свідомо уступати аві пядя. А коли й ставиться, що мусимо з хвилину відступити, то не свідомо спускати з неї головної ціли. Памятайте теж, що державна самостійність не дається слівим — її мусять здобувати сильні!

А ви всі товариші що приїдете на З'їзд до Праги — іди теуді в доброму переконанні й вірі, що мусимо доконати того, чого там всі гарно бачаємо. Силь-

